

Ministerie van Landbouw
Bestuur voor Landbouwkundig Onderzoek
Commissie voor T.W.O.Z.

- - - - -

V E R S L A G
over het
NEDERLANDS OESTERBEDRIJF
--oOo--

Opdracht.

Tijdens de vergadering van 21 augustus 1962 gaf de Commissie voor Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek in de Zeevisserij de opdracht : (a) na te gaan welke de huidige toestand is van het Nederlands oesterbedrijf en (b) te bepalen hoe men in Nederland de gevolgen van de Deltawerken voor de oesterkwekerij wil ondervangen ; een en ander in verband te brengen met de oesterproeven die te Oostende verricht worden.

Een studiereis naar IJmuiden (Rijksinstituut voor Visserijonderzoek) en Wemeldinge (Laboratorium voor Oestercultuur) op 6 en 7 november 1962 laat toe hiernavolgend verslag aan de Commissie over te maken.

Het Nederlands Oesterbedrijf : Toestand en verwachtingen.

=====

De Nederlandse oesterkwekerij is zeer oud en ging in de loop der jaren, langs bloei- en vervalperiodes, over van natuurbedrijf tot cultuurbedrijf. Momenteel is Nederland, met een jaarproduktie van ca 30 mln stuks ter waarde van f 7 mln, de tweede producent in Europa na Frankrijk (jaarproduktie ca 100 mln stuks).

In het licht van de opdracht kan het Nederlands oesterbedrijf ontleed worden door : (a) zijn economische betekenis en (b) de plannen ten aanzien van de gevolgen van de Deltawerken. Uit deze twee analyses kunnen tenslotte enkele besluiten en aanbevelingen voor de Belgische oestercultuur naar voren gebracht worden.

§ 1. De economische betekenis van het oesterbedrijf in Nederland.

Tot rond de jaren 1920 werd de oestervisserij in Nederland nog beoefend in de Waddenzee, doch roofbouw en ziekten brachten de bedrijvigheid tot verval. Momenteel is de teelt beperkt tot de Oosterschelde. Yerseke is het grootste centrum van de Zeeuwse oestercultuur ; ook te Tholen, Bergen op Zoom, Wemeldinge en Bruinisse zijn evenwel enkele bedrijven gevestigd. Deze situering wordt niet

alleen bepaald door de bijzonder gunstige omstandigheden die de Oosterschelde het oesterbedrijf biedt, maar ook door de nabijheid van belangrijke afzetgebieden (vnl. België).

De oesterteelt heeft volgende economische facetten :

A. Tewerkstelling.

In Zeeland bestaat in de oester- en mosselvisserij voor ca 1.000 personen werkgelegenheid (1). Van deze totale Zeelandse beroepsbevolking die in de visserij tewerkgesteld is, neemt Yerseke voor de beide cultures 68,3 pCt ; voor Tholen, Bruinisse en Zierikzee bedraagt het procentueel aandeel resp. 12,3 pCt, 13,2 pCt en 6,2 pCt.

Het aandeel van de beroepsbevolking van Yerseke dat bij de oester- en mosselvisserij betrokken is, beloopt 38,7 pCt, waarvan 35,5 pCt in de visserij zelf ; voor Tholen is de verhouding 10,0 pCt (w.v. 7,4 pCt in de visserij), voor Bruinisse 17,5 pCt (w.v. 16,8 pCt in de visserij) en voor Zierikzee 2,4 pCt (w.v. 2,0 pCt in de visserij).

B. De vloot en de bemanning.

De oestervisserij wordt overwegend uitgeoefend met motorvaartuigen ; het zijn meestal schepen met een inhoud

(1) De gegevens hebben betrekking op 1947 (Volks- en Beroepstelling). Er zijn geen afzonderlijke cijfers voor de oester- en mosselcultuur voorhanden, daar vele kwekers zowel mosselen als oesters kweken. Het globale statisch materiaal geeft evenwel een goed beeld over de tewerkstelling, waarbij ook kan bedacht worden dat relatief de oestercultuur, arbeidsintensiever is dan de mosselcultuur, hoewel een vergelijking niet mogelijk is wegens het grote verschil in eenheid produkt waarmee gewerkt wordt.

van 20 tot 40 B.T. en met een motorvermogen van 10 tot 120 P.K.

Er zijn geen volledig afzonderlijke gegevens over de oester- en mosselvloot voorhanden, daar dezelfde schepen vaak voor beide cultures gebruikt worden. In 1962 waren 201 motorvaartuigen met een tonnage van 6.895 B.T. en een motorvermogen van 18.066 P.K. en 59 kleine visserseenheden met een tonnemaat van 185 B.T. en een vermogen van 291 P.K. voor de twee cultures ingeschakeld (1). De meeste vaartuigen hadden Yerseke (168) als inschrijvingshaven.

In de jongste jaren is het aantal eenheden in de oester- en mosselvloot achteruitgelopen, doch het vermogen en de grootte zijn toegenomen. Er tekent zich overigens een tendens af tot vervanging van oude vaartuigen en het inbouwen van nieuwe motoren.

De bemanning van de oester- en mosselvloot bestaat veelal uit 3 tot 5 personen, vanwie de schipper in het algemeen de eigenaar van het vaartuig is ; meestal geldt het familiebedrijven. Begin 1962 werd het aantal opvarenden van de vloot op rond 750 man (2) gesteld.

C. De aanvoer.

De Nederlandse produktie van oesters kan voor de jongste twee jaren in globale cijfers op 30 mln stuks voor een waarde van f 7 mln gesteld worden (zie tabel 1).

-
- (1) Van de geregistreerde 260 vaartuigen werden er 79 gebruikt voor de oestervisserij en 106 voor de mosselvisserij ; de gemengde bedrijven beschikken tesamen over 75 eenheden.
(2) Bron : Directie van de Visserijen.

Tabel 1 - Aanvoer en opbrengst van de oesterproduktie, 1957-62(a)

Jaren	Aanvoer		Opbrengst in f 1000	
	Aantal stuks	in 1000kg	totaal	w.v. Yerseke
1957	21.534.415	1.935	4.731	3.909
1958	21.205.316	1.884	4.752	3.766
1959	24.905.548	2.109	5.370	4.096
1960	32.088.404	2.718	6.724	5.058
1961	31.548.540	2.608	6.988	5.424

(a) Bron : C.B.S.

De produktie kende overigens tussen 1957 en 1961 een belangrijke stijging : tussen beide data nam de produktie toe met 34,8 % en de opbrengst met 47,7 %.

Uit de tabel treedt verder de belangrijkheid van Yerseke als oestercentrum naar voren ; in 1961 kwam 77,6 % van de oesteropbrengst aan Yerseke toe.

D. De uitvoer.

De oesters zijn voor Nederland een typisch exportprodukt : ca 95 pCt van de afzet is voor het buitenland bestemd. Tabel 2 geeft een beeld van de export van oesters in de jongste vijf jaren.

Tabel 2 - Uitvoer van oesters, 1957-61 (a).

Jaren	Totale uitvoer	B.L.E.U.	Frankrijk	Gr.Britt.	W-Duitsl.	Andere landen
1957 H	1.932	1.552	60	68	110	142
W	3.925	3.193	102	145	277	208
1958 H	1.865	1.400	64	112	131	158
W	3.941	3.000	112	259	345	225
1959 H	2.116	1.386	256	182	161	131
W	4.432	2.932	476	377	419	228
1960 H	2.666	1.524	688	195	177	82
W	5.419	3.127	1.212	424	464	192
1961 H	2.648	1.318	828	160	181	161
W	5.877	3.007	1.655	401	497	317

(a) Hoeveelheid in ton ; waarde in f 1.000 - Bron : Jaarcijfers Visserij - Verslagen en Mededelingen van de Directie van de Visserijen.

In 1961 bedroeg de uitvoer van oesters 2,6 mln kg voor een waarde van f 5,9 mln. In de beschouwde periode is de export sterk opgelopen, nl. naar hoeveelheid met 36,8 % en naar waarde met 51,3 %.

Traditioneel worden de Nederlandse oesters in hoofdzaak door België afgenomen ; in 1961 ging 49,8 % van de exporthoeveelheid en 51,2 % van de exportwaarde naar België. In 1957 lag het aandeel van België hoger, doch sedert enkele jaren wordt gestreefd naar een spreiding van de afzet over

meer landen (1). Dit heeft slechts geleid tot een belangrijke uitbreiding van de export naar Frankrijk ; door de liberalisatie van de oesterinvoer heeft de Nederlandse exporteur vaste voet op de Franse markt kunnen krijgen.

E. Enkele economische en sociale kenmerken.

1. Voor de uitoefening van de oestercultuur moeten vrijwel geen grondstoffen ingevoerd worden, dit in tegenstelling tot de meeste industrieën, die voor hun grondstoffen voor een belangrijk deel op het buitenland zijn aangewezen.

2. Bovendien is de oestercultuur een zeer arbeidsintensief bedrijf, dat daarbij een grote mate van vakmanschap vraagt : de oester moet immers van larve tot consumptie-oester gedurende enkele jaren uitermate goed verzorgd worden.

3. In sociaal opzicht is de oestercultuur een aantrekkelijke werkgelegenheid, waarin voornamelijk kleine zelfstandigen een werkkring vinden. De sociale structuur is evenwel ruimer en kan in volgende lagen verdeeld worden :

(a) De loonarbeiders : deze arbeiders werken normaal in loondienst, onder bij C.A.O.-geregelde arbeidsvoorwaarden.

(1) "De eenzijdige oriëntering op het afzetgebied in het buitenland en het achterwege laten van reclame-activiteit in het binnenland moge commercieel verantwoord zijn geweest, politiek gezien blijkt het een blunder van betekenis. De huidige generatie van Nederlanders kent de Zeeuwse cultures niet en kan haar economische betekenis moeilijk overzien". (Bron : E. Van Beusekom - Economische aspecten rond de oesterproef - in Economisch-Statistische Berichten, 20 januari 1961, blz. 52).

(b) De "panneboeren" of "pannenleggers" zijn degenen die de oesterlarven op pannen opvangen en als zaai-oesters verkopen aan kwekers van consumptie-oesters en kwekers-exporteurs. De panneboeren zijn niet kapitaalkrchtig genoeg om hun broed zelf tot consumptie-oesters op te kweken. Bovendien beschikken zij niet over de nodige percelen in de Oosterschelde, daar alle geschikte percelen verpacht zijn. Tenslotte zijn de pannenleggers economisch zwak wegens hun grote afhankelijkheid ten opzichte van de kwekers. De jongste jaren moesten de panoesters vaak voor spotprijzen van de hand, omdat de grote oesterkwekers hun behoeften aan jonge oesters al uit eigen collecteurs-percelen, waar schelpen als collecteurs worden gebruikt, hadden kunnen bevredigen.

(c) De consumptie-kwekers : deze kwekers laten de zaai-oesters tot consumptie-oesters opgroeien om ze dan te verkopen aan handelaars ; de kwekerijen zijn meestal middelgrote bedrijven.

(d) De kwekers-exporteurs of degenen die consumptie-oesters kweken en uitvoeren. In economisch opzicht hebben deze exporteurs een dominerende positie ; in structuur zijn het middelgrote tot vrij grote bedrijven, die kapitaalkrchtig en onafhankelijk staan.

§ 2. Het Deltaplan en gevolgen.

De realisatie van de Deltawerken zal voor de oestercultuur nadelige gevolgen hebben. In Zeeland worden deze consequenties vanzelfsprekend bijzonder scherp aanvoeld. Het

is dan ook noodzakelijk de betekenis en de gevolgen van de Deltaplannen nader te ontleden.

A. De Deltawerken.

De Deltawerken behelsens de afsluiting van de zeearmen tussen de Zeeuwse eilanden, nl. Veeregat, Oosterschelde, Brouwershavense gat en Haringvliet, de afsluiting van de wateren die met bedoelde zeearmen in open verbinding staan, nl. Zandkreek, Volkerak en Grevelingen en de versterking van de hoogwaterkering langs de zee, de Westerschelde en de Nieuwe Waterweg (1). In figuur 1 worden deze werken schematisch voorgesteld.

De werken, die 25 jaar zullen duren en een uitgave van ruim 2.500 miljoen gulden zullen meebrengen, beogen in hoofdzaak :

- (a) de verhoging van de veiligheid van de bevolking tegen overstromingen,
- (b) de opheffing van verdroging van de grond,
- (c) de bestrijding van de verzilting van land- en tuinbouwgrond,
- (d) de verbetering van het landverkeer met de eilanden,
- (e) het scheppen van nieuwe recreatiemogelijkheden,
- (f) de aanwinning van land

(1) Tot deze werken behoorden ook de afsluiting van de Hollandse IJssel, de afsluiting van de Brielse Maas en de bedijking van Zuider-Sloe, Braakman en Dijkwater.

B. Gevolgen van de afsluiting.

Voor het Nederlands oesterbedrijf houdt vooral de afsluiting van de Oosterschelde gevaren in. Zoals reeds hoger werd aangetoond, vormt dit gebied het belangrijkste productiecentrum voor oesters en wel om de combinatie van volgende hydrografische en biologische factoren (1).

1. De bodem van de Kom van de Oosterschelde, ten oosten van de lijn Gorishoek-Yerseke, is overwegend hard en stabiel.

2. Voor een commerciële uitbating van de teelt zijn minimum 15.000.000 moederoesters nodig en de Oosterschelde zou er naar schatting 75.000.000 bergen.

3. De oesterlarven worden gedurende 12 tot 14 dagen met de getijstroken heen en weer gevoerd. In een langgerekt estuarium als de Oosterschelde ontstaat een bijna ideale pedelbeweging, zodanig dat bij eb slechts weinig oesterlarven in volle zee terechtkomen en niet terugkeren. Uit hydrografische en biologische waarnemingen blijkt, dat per getij slechts ca 4 procent van het water met de daarin aanwezige larven niet terugkeert naar de Kom.

4. De oesterlarven kunnen zich pas gaan ontwikkelen bij een temperatuur boven 18°C. In de kern van de Oosterschelde wordt elk jaar 20°C, een zeer geschikte temperatuur, bereikt.

(1) Bron : "Zeeuwse Schatten" - Publicatie van de Werkcommissie voor de Visserijen op de Zeeuwse Stroom, in samenwerking met de Directie van de Visserijen en A.G.U. Hildebrandt - De Gevolgen van de afsluiting van de Zeegaten voor de Visserij - in Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie, n° 8, augustus 1956, blz. 195.

5. De oesterlarven groeien het best op bij een vrij hoog en constant zoutgehalte van het water. Het zoutgehalte van de Oosterschelde voldoet hieraan, omdat vrijwel geen rivierwater rechtstreeks binnenvloeit. Het zoutgehalte bedraagt ongeveer 28 o/oo en is dus nagenoeg gelijk aan dat van het Noordzeewater van de kust.

6. De Oosterschelde blijkt het juiste voedsel in voldoende hoeveelheid voor de oesters te bevatten.

De afsluiting van de Oosterschelde - gepland tegen 1976 - zal het verdwijnen van deze standplaatsfactoren tot gevolg hebben en aldus ook de oestercultuur in zijn huidige exploitatievorm onmogelijk maken.

Aanvankelijk werd door de betrokken bedrijfssectoren de strijd aangeboden om de afsluiting te voorkomen, nl. door te wijzen op de schadefactoren die het gevolg zijn van de volledige uitvoering der Deltawerken (1). Momenteel is de afsluiting een feit en wordt uitgezien om de oestercultuur te verplaatsen en om een afdoende schaderegeling erdoor te krijgen.

1. Schaderegeling.

De schaderegeling voor de Deltawerken werd opgenomen in artikel 8 van de Deltawet. Dit artikel bepaalt, dat bij of krachtens afzonderlijke wet regelen zullen worden gesteld omtrent tegemoetkoningen - hetzij door het treffen van

(1) Oorspronkelijk (1954) werden de totale gekapitaliseerde nadelen op f 60 mln geraamd (Prof. Tinbergen) en later op f 142 mln, koopkracht 1955, w.v. f 40,5 mln voor de oestercultuur en -handel (De Economische Betekenis voor Nederland van de oester- en mosselcultures in de Zeeuwse stromen, Rapport uitgebracht aan de zg. Commissie van Dutzen, door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam).

voorzieningen, hetzij in geld - in schade, welke een gevolg is van de uitvoering van de Deltawerken. De Commissie ex artikel 8 van de Deltawet (1) moet de Regering van advies dienen bij het uitwerken van de tegemoetkomingen.

2. Verplaatsing van de oestercultuur.

Voor de verplaatsing van de oestercultuur werd aanvankelijk gedacht aan de Waddenzee en aan een projekt te Grevelingen. Uiteindelijk zijn momenteel alleen het projekt van het Veerse Gat, met de mogelijkheid tot overplanting naar Grevelingen en met parallele proeven in het laboratorium te Wemeldinge, weerhouden.

a) Waddenzee

In de Waddenzee bevonden zich vroeger goede natuurbanken voor oesters, zodat het logisch was de vraag te stellen of de mogelijkheid bestond om aldaar de oesterteelt opnieuw te beoefenen.

Het blijkt wel mogelijk te zijn in de Waddenzee percelen te vinden, waarop de oesters zich kunnen ontwikkelen, doch de praktische moeilijkheden zijn zo groot dat het plan werd afgeschreven. Volgende bezwaren kwamen immers op de voorgrond :

(a) de produktievoorwaarden op de Waddenzee zijn heel wat ongunstiger dan in de Oosterschelde : er is minder

(1) De Commissie werd ingesteld krachtens beschikking, opgenomen in de Staatscourant van 8 oktober 1958, n° 185 van de minister van Verkeer en Waterstaat, Financiën, Economische Zaken en Volksgezondheid en Maatschappelijk werk.

bescherming tegen de natuurelementen, zoals stormen en vorst, terwijl de watertemperatuur, de stromingen en de bodemomstandigheden als negatieve factoren in rekening komen,

(b) de ondervinding heeft aangetoond dat zich op de Waddenzee zeer vaak mosselzaad op de oesters vastzet, hetgeen een ernstig beletsel voor de teelt van oesters zou vormen,

(c) het kweken van broed zou grote moeilijkheden opleveren : er zou geen voldoende hoeveelheid gevangen kunnen worden om een commerciële uitbating mogelijk te maken,

(d) het scheppen van gunstige voorwaarden voor een oestercultuur door menselijk ingrijpen zou wel mogelijk zijn, doch :

- de gaten tussen de Waddeneilanden, met uitzondering van het Maasdiep, zouden dienen afgesloten te worden,
- een redelijke kans op een broedval met commerciële betekenis kan slechts met proefnemingen op grote schaal verkregen worden,
- de belangen van de mosselcultuur in de Waddenzee zouden weggecijferd moeten worden.

b) Grevelingen projekt

Enkele jaren terug werd voorgesteld om een kunstmatig oesterbekken te bouwen in het Grevelingengat. Behalve wegens de hoge kosten, werd het projekt ook uitgesteld omwille van de eisen van hydrografische en biologische aard, alsmede omwille van de gerine kans om een voldoende hoeveelheid broed te bekomen. Het projekt zou evenwel gereserveerd blijven tot na de proefnemingen in het Veerse gat.

c) Het proefbekken van het Veerse Gat en het laboratoriumwerk te Wemeldinge

Uiteindelijk is van de "verplaatsingsstroming" enkel het projekt in het Veerse Gat en het laboratoriumwerk te Wemeldinge overgebleven.

1° Het projekt van het Veerse Gat.

A) Summiere beschrijving van het proefbekken.

Het proefbassin dat zal geconstrueerd worden in het Veerse Gat, zal in principe tussen drie dijken ingesloten liggen (zie figuur 2). Volgende delen, die in totaal 160 ha zullen beslaan, zijn te onderscheiden :

- (a) een kanaal voor bezinking,
- (b) de kweekplaats voor broed,
- (c) het kweekkanaal voor de oesters,
- (d) het eindkanaal,
- (e) een plaats voor het verwateren van mosselen,
- (f) een magazijn voor vertikale teeltprocessen,
- (g) een laboratorium.

De bodem van het proefbekken zal uit hard materiaal bestaan. Het zoutgehalte van het water zal liggen tussen 20 à 30 o/oo, terwijl de diepte van het bassin zal variëren, naargelang de plaats, tussen 4 en 9 m.

Het water zal in ca 10 dagen het bekken doorlopen. Een regelmatige aan- en afvoer van zeewater is voorzien door geperforeerde sluizen. De grootte van het ontworpen inlaatwerk voor zeewater hangt samen met de bergingstijd in - en de

bergingsruimte van het bassin voor zandbezinking en phyto-plantonopbloei en is ook afhankelijk van de gewenste stroomsnelheid in het kweekkanaal (gedacht wordt aan 1 à 2 cm per sec). Het water zal slechts éénmaal gebruikt worden. Het systeem wijkt aldus af van het regime van de Oosterschelde, waar het water zich met grotere snelheden heen en weer verplaatst, doch als geheel niet snel ververscht wordt.

Het proefbekken zal voor een semi-industriële produktie ontworpen worden (gedacht wordt aan een produktie van 1 mln stuks (1), terwijl ook aandacht zal worden besteed aan de mechanisering van de handelingen. Bij een en ander zullen de bedrijfsmiddelen betrokken worden.

B) Financiële aspecten van het projekt.

De kosten voor de aanleg van het proefbekken worden op f 15.000.000 geraamd en zullen op de begroting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat/komen, terwijl de gelden voor de proeven zelf op de begroting van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening zullen staan.

C) Pro en contra.

Ten aanzien van de proefnemingen en de uiteindelijke resultaten zijn de meningen in de bedrijfsmiddelen verdeeld : er zijn voor- en tegenstanders.

(1) In de Memorie van Antwoord van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening 1961 wordt in dit verband geciteerd : "Hoewel de uitslag niet kan worden voorzien, kan wel worden gesteld, dat voor het gehele proefobjekt wordt gedacht in de orde van grootte van 1 mln stuks".

Voorstanders.

De voorstanders achten het projekt noodzakelijk om de voortzetting van de oestercultuur, zij het op een kleinere schaal, mogelijk te maken. Zij zoeken hun argumenten in : (a) de economische betekenis voor Nederland van de oestercultuur in Zeeland enerzijds en de aanzienlijk hogere schade dan uit huidige opbrengstcijfers blijkt bij het prijsgeven van de cultuur anderzijds en (b) de gunstige afzetmogelijkheden voor oesters die door de E.E.G. geschapen zullen worden.

De voorstanders zijn ook van mening dat de proeven zich zelf zullen betalen bij gunstige resultaten, dat de handel in en het verwerken van mosselen voor Zeeland behouden zullen kunnen blijven, daar de verwatering van de mosselen naar het proefbassin verplaatst zal kunnen worden en dat de kreeftenparken er overgebracht zullen kunnen worden.

Tegenstanders.

De tegenstanders zijn vooreerst niet zeker van de financiële resultaten van de proefnemingen.

Verder zien zij op tegen de moeilijkheden die een geheel gewijzigde kweekmethode zal meebrengen.

Ook vinden zij geen belang in "het maken van een soort "oestermuseum", dat misschien een bestaan zal opleveren voor één of meer tot in lengte van dagen zwaar te subsidiëren bedrijven." (1).

(1) Zie ook in De Visserijwereld - Is het oesterbassin in het Veerse Gat noodzakelijk - 17 juni 1960, blz. 11.

Tenslotte zijn zij van oordeel dat de proefnemingen andere landen zal ten goede komen, waardoor de concurrentie zal worden verscherpt (1).

Deze tegenstanders - vooral oudere kwekers - zoeken dan ook in de schaderegeling een oplossing om zich uit het bedrijf te kunnen terugtrekken : zij verkiezen het zekere boven het onzekere.

Een andere categorie van tegenstanders heeft argumenten in de sociale sector. Waar de loonarbeiders veeleer denken aan ruimere en betere arbeidsmogelijkheden dank zij de Deltawerken, vrezen de panneboeren dat zij niet meer aan bod zullen komen. Een meer kunstmatige broedproduktie zal wellicht grote investeringen vergen, waardoor in de toekomst alleen kapitaalkrachtige kwekers de produktie zullen kunnen verder zetten. De kleine kwekers vragen zich dan ook af, of al de moeite en besteding van miljoen ten behoeve van een klein aantal grote kwekers wel verantwoord is.

Deze visie wordt versterkt door de hoop van een aantal kwekers en kwekers-exporteurs om een goede kans te krijgen ; zij staan achter alle plannen tot behoud van de teelt daar zij van oordeel zijn dat de vaak felle naijver tussen de kwekers en exporteurs en de exporteurs onderling aan scherpte zal inboeten, gezien de gunstige afzetmogelijkheden voor consumptieoesters.

(1) Zie ook in De Visserijwereld - Is het oesterbassin in het Veerse Gat noodzakelijk - 17 juni 1960, blz. 11.

2° Het laboratoriumwerk te Wemeldinge.

Om de tegenstanders te ontwapenen, zijn de wetenschapsmensen groot belang aan het projekt gaan hechten. In het laboratorium te Wemeldinge worden reeds sedert 1955 onderzoeken verricht om de overplaatsingsproblemen, waarvoor de oestercultuur zich bij de uitvoering van het Deltaplan gesteld ziet, op te lossen.

De vraagstukken konden gesplitst worden in twee groepen, die samenhangen met de twee levensstadia van de oester, nl. (a) de ontwikkeling van ei tot "vastzittend broedje" en (b) de ontwikkeling van "broedje" tot consumptie-oester.

1. Het opkweken van oesterlarven.

Dit onderzoekingsdomein heeft als basis het zorgen dat er op de nieuwe plaats van de oestercultuur goede ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor de oester in de eerste levensfase. Daartoe werd de techniek van het kunstmatig kweken van oesterlarven bestudeerd ; hiermede wordt bedoeld het maken van een milieu voor de kweek van larven, dat onafhankelijk is van de natuurlijke omstandigheden of het bepalen van de factoren (zoals temperatuur, larvenconcentratie, voedseldichtheid, voedselkwaliteit), die de larvenontwikkeling gunstig beïnvloeden.

De proefnemingen werden tot nog toe slechts op een kleine schaal doorgevoerd (nl. in bakken van 15 l zee-water), doch gaven inzake broedopbrengst betere resultaten dan in de Oosterschelde. De aard van de proeven heeft evenwel een

afstand geschapen met de praktijk : het kweken van oesterlarven in het laboratorium kon nog niet tot een bedrijfszeker niveau worden opgevoerd en door de technische ontwikkeling van het kweken op grote schaal is de tijd klaarblijkelijk nog niet rijp. Anderzijds moet worden geciteerd dat in de praktijk, bij massacultuur, het probleem van de ziekten moeilijker te ondervangen is dan in een laboratorium.

2. De ontwikkeling tot consumptieoester.

Het geschikt maken van oester voor de consumptie komt neer op het nagaan of de gunstige ontwikkelingsfactoren van de Oosterschelde geschapen kunnen worden in gebieden, die van nature niet geschikt zijn voor oestercultuur.

Op dit onderzoekingsdomein werden vooreerst watermonsters van de Oosterschelde geanalyseerd, teneinde een globale kennis te bekomen van het milieu van dit gebied. Dit milieu-onderzoek had een sterk biologisch karakter en was gericht op het verkrijgen van een beter inzicht in de voedselvoorziening van de oesters en de variatie ervan op plaats en tijd.

Het onderzoek gaat momenteel over de factoren die de groei en kwaliteit van de oesters beheersen. Er kon reeds vastgesteld worden dat de snelheid van de stroom een zeer grote directe invloed heeft op de ontwikkeling van de oester, zowel op de schelpgroei als op de conditie van de vis. De proeven gingen door in de Oosterschelde (door het ophangen van korven met oesters op verschillende plaatsen) en in betonnen overdekte stroomgaten. Zij wezen uit dat de groei en de kwaliteit van de oester bij lage stroomsnelheid beter zijn dan

bij hogere, mits het water rijk genoeg is aan voedsel. Het onderzoek bracht aldus eveneens de rol van de faktor voedselvoorziening op de voorgrond.

Zoals voor de eerste jaren ligt het onderzoek hier ook nog in een beginfase. De proeven in het bassin van het Vcerse Gat zullen voor de verdere ontwikkeling van de Nederlandse oostercultuur een uitspraak moeten geven.

§ 3. Besluiten en Overwegingen.

De toestand voor het oesterbedrijf ligt zo dat de totstandkoming van de Europese Economische Gemeenschap gunstige afzetperspectieven biedt. Als belangrijke oesterproducent heeft Nederland een voordelige ligging ten opzichte van de markten in België en Frankrijk en daarenboven gunstige kostenverhoudingen ; daarom moet het belangrijke voordelen uit de toekomstmogelijkheden halen. De Deltawerken zetten evenwel een ernstige rem op deze hooggespannen verwachtingen ; anderzijds zijn er momenteel een aantal factoren die de vooruitzichten ongunstig beïnvloeden, o.m.

(a) De verplaatsing van de oostercultuur is nog problematisch (o.m. ten aanzien van de interne en externe liggingsvoorwaarden), terwijl de laboratoriumproeven nog slechts in een beginfase staan.

(b) De kosten van de verplaatsing zullen omvangrijk zijn en het is de vraag of het nieuw te investeren geld in een produktie onder gewijzigde omstandigheden rendement zal geven.

(c) De vraag rijst of door de afsluiting van de Grevelingen het zoutgehalte van de Oosterschelde geen sterke vermindering zal ondergaan, waardoor de teelt langzaam zal afsterven vóór de Oosterschelde wordt afgesloten.

Anderzijds is het gevaar niet denkbeeldig dat de Oosterschelde erg te lijden krijgt van de bevuiling van water uit andere stromen (b.v. de Rijn).

(d) Het principe tot het bouwen van het proefbekken is aanvaard, doch over de uitvoeringsmodaliteiten zijn nog besprekingen aan gang met de diensten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. De beginwerken zijn voorzien voor 1963 en er wordt verwacht dat het bekken in 1965 geschikt zal zijn voor de proefnemingen. De proefnemingen zullen ca 10 jaar aanlopen, waaruit dan zal moeten blijken in hoeverre een technisch en economisch verantwoorde oesterteelt in een afgesloten bekken (b.v. te Grevelingen) mogelijk is. Bij een gunstig resultaat zullen dan nog maatregelen moeten worden genomen om de cultuur te kunnen voortzetten. Ook de voorbereiding hiervan zal tijd kosten, terwijl hiervoor vrij omvangrijke voorzieningen nodig zullen zijn.

Met dit alles moet de problematiek evenwel ook anders gesteld worden in die zin dat Nederland in verplaatsing van de oestercultuur iets wil zoeken en vinden : in Nederland is men voldoende realistisch - en de hoge investeringen zullen wel met nog andere berekeningen gepaard gaan.

x

x x

De opdracht van de studie was het nagaan van de toestand en de verwachtingen van het Nederlands oesterbedrijf met betrekking tot de proefnemingen die door de Commissie voor T.W.O.Z. te Oostende worden verricht. Op grond van bovenstaande analyse en resultaten lijkt het verantwoord : (a) de proeven

verder te zetten en (b) een onafhankelijkheid ten opzichte van het buitenland voor de oesterbroedbevoorrading na te streven : een oesterkwekerij zonder eigen broed is onmogelijk en het lijkt aanneembaar het voorbeeld van Nederland te volgen om dit broed op een afzonderlijke plaats te kweken.
